

МІЖГАЛУЗЕВІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОВОБОВОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Михайло Юрійович КАРПЕНКО,

*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права*

Дія міжгалузевих принципів професійної підготовки особового складу Служби безпеки України поширюється на функціонування всього сектору безпеки й оборони держави. Серед таких принципів слід назвати позапартійність і політичну нейтральність. Відповідно до ст. 6 (позапартійність СБУ) Закону України «Про Службу безпеки України» використання СБУ в партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Діяльність партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичні цілі, в СБУ забороняється. На період служби чи роботи за трудовим договором членство співробітників Служби безпеки України у таких об'єднаннях зупиняється [1]. Своєю чергою, відповідно до наказу № 474 принцип політичної нейтральності накладає обов'язок на особовий склад СБУ:

- не допускати впливу політичних і релігійних поглядів на дії та рішення;
- не демонструвати публічно політичні переконання або погляди, не організовувати та не брати участь у страйках;
- дотримуватися обмежень щодо політичної діяльності, встановлених законом;
- не використовувати своє службове становище в політичних цілях у будь-який спосіб [2].

Окрім цього, серед міжгалузевих принципів професійної підготовки особового складу СБУ слід назвати принцип персональної відповідальності. Відповідно до ст. 35 Закону України «Про Службу безпеки України» співробітники СБУ самостійно приймають рішення в межах своїх повноважень. Вони повинні відмовитись від виконання будь-яких наказів, розпоряджень або вказівок, які суперечать чинному законодавству. За протиправні дії та бездіяльність вони несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність [1]. При цьому, як зазначено в наказі № 474, принцип персональної відповідальності передбачає, що особовий склад СБУ має:

- якісно та ефективно виконувати службові обов'язки;
- приймати своєчасні й ефективні рішення, вживати необхідні заходи для їх реалізації, відповідати за них;
- раціонально і дбайливо користуватися державною власністю, майном третіх осіб, право розпорядження яким надано для виконання службових обов'язків і лише в інтересах СБУ та за призначення [2].

Серед міжгалузевих принципів професійної підготовки особового складу СБУ слід назвати принцип професіоналізму. На сторінках підручника «Аксіологія державного управління» В.М. Козаков цілком слушно відмічає, що професіоналізм – це найвищий ступінь досконалості у певному виді діяльності, це

найбільш високий рівень майстерності, це також здійснення справи на найвищому рівні. Водночас професіоналізм – це об'єктивне начало діяльності людини – оскільки вона (людина) пов'язана з необхідністю вдосконалювати саме суспільство, сприяти покращенню організації праці, підвищенню її культури тощо. На ділі це означає, що професіонал у цілому сприяє суспільному прогресу й разом з тим забезпечує більш високу продуктивність своєї праці [3, с. 202]. Принцип професіоналізму, згідно з наказом № 474, передбачає, що особовий склад СБУ має:

- знати законодавство у сфері службової діяльності, прав людини, завдань підрозділу та своїх службових обов'язків;
- сумлінно, відповідально, компетентно, об'єктивно та неупереджено виконувати свої службові обов'язки, принципово та вимогливо ставитися до себе та колег, поважати їх права і законні інтереси;
- фахово взаємодіяти з громадянами, державними органами, підприємствами, установами, організаціями, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями;
- постійно підвищувати рівень професійних умінь, знань і навичок;
- утримуватися від дій, що можуть нанести шкоду іміджу України та репутації СБУ, військовослужбовцям СБУ;
- дотримуватися встановленого протоколу під час заходів міжнародного співробітництва [2].

При цьому досліджуючи особливості правового регулювання конкурентоспроможності працівників органів внутрішніх справ України Є.Ю. Подорожній справедливо зауважує, що професіоналізм – це не лише високий рівень знань, умінь і результатів дій людини у професійній діяльності, а й певна системна організація свідомості, до якої входять:

- властивості людини як суб'єкта діяльності (ставлення до себе, навколишнього світу, діяльності тощо);
- професійний досвід, культура, знання, зокрема фахові, цілі діяльності, умови професійного розвитку;
- осмислення питань власної гідності, відповідності вимогам професії (професійна самоідентифікація) [4, с. 57].

Наступним міжгалузевим принципом професійної підготовки особового складу СБУ є принцип доброчесності та порядності, який відповідно до приписів наказу № 474 передбачає обов'язки даної категорії осіб щодо:

- бути чесним та добропорядним;
- усвідомлювати, що служба в СБУ не сумісна з корупцією, отриманням неправомірної вигоди, зловживанням службовим становищем, перевищенням службових повноважень, порушенням встановлених правил доброчесної поведінки;
- не використовувати службове становище в особистих (приватних) інтересах чи в неправомірних особистих інтересах інших осіб;
- дотримуватись вимог та обмежень, встановлених законодавством для військовослужбовців СБУ;
- інформувати безпосереднього начальника (керівника) про наявність конфлікту інтересів, порушення вимог фінансового контролю, обставини, що

унеможливають подальшу військову службу в СБУ або перебування на займаний посаді [2].

Отже, міжгалузеві принципи професійної підготовки особового складу СБУ притаманні для діяльності всіх або більшості правоохоронних органів. Такими принципами є: політична нейтральність і позапартійність, персональна відповідальність, професіоналізм, доброчесність і порядність.

Список використаних джерел:

1. Про Службу безпеки України: закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
2. Про затвердження Правил професійної етики та доброчесності військовослужбовця Служби безпеки України: наказ Служби безпеки України від 27.11.2023 № 474. *Офіційний вісник України*. 2024. № 8. Ст. 442.
3. Козаков В.М. Аксіологія державного управління : підручник. Київ: НАДУ, 2010. 256 с.
4. Подорожній Є.Ю. Правове регулювання конкурентоспроможності працівників органів внутрішніх справ України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05. Харків, 2009. 183 с.